

- 6 Lou de Jong zag het zichzelf in ieder geval niet doen ("ik denk niet dat ik de hele materie opnieuw zou gaan behandelen").

Op deze laatste uitspraak is De Jong feitelijk teruggekomen; hij voerde de eindredactie van een nieuwe versie van de televisie-serie *De Bezetting* die de Nederlandse Omroep Stichting in het seizoen 1989-1990 uitzond.

De wijze waarop De Jong van de archieven gebruik maakte kwam aan de orde in een vraagggesprek met Marc van Bakel in *De Groene Amsterdammer* (18 juli 1984). 'Perfektionisme is een ramp voor dit vak' luidde de kop boven het artikel.

- 6 "Op zichzelf gaat van archieven geen enkele dreiging uit", vindt geschiedschrijver dr. L. de Jong. Hij ontvangt me thuis in zijn werkkamer, waar tussen de talrijke boeken ook beide edities staan van zijn epos *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. "Ik ben als directeur van Oorlogsdokumentatie altijd voorstander geweest van een zo ruim mogelijke toegankelijkheid van het archief. De wetenschap vereist in beginsel dat andere wetenschapsbeoefenaren toegang krijgen tot de stukken op grond waarvan je een beeld geeft. Wanneer je de indruk hebt dat iemand zich serieus wil overgeven aan wat er in die stukken te vinden is en daarvan naar behoren verslag wil doen, moet je die zonder restrikties toelaten."

De enige beperkingen die gelden aan het gebruik van archieven staan in de wet genoemd. De belangrijkste daarvan gaan over de staatsveiligheid en het partikuliere belang van mensen die in de stukken voorkomen. Maar verder moeten onderzoekers volledig worden vrijgelaten, vindt De Jong. Ook in wat ze willen schrijven. Zelf laat hij tientallen mensen de concepten van zijn hoofdstukken lezen en kritiseren voordat ze verschijnen. Maar in hoeverre hij daarmee bij het schrijven rekening wenst te houden, maakt hij zelf uit.

Hoewel een garantie voor gepeperde kritiek, zal columnist Piet Grijns ongetwijfeld geen deel uitmaken van die groep ingewijden. Als ik De Jong voorleg hoe Grijns hem verwijt de oorlogstijd van bovenaf, vanuit de Duitsers en vanuit Londen te beschrijven, wil hij daar niet op ingaan. "Nee, met geen woord. Ik kan wat die man zegt geen sekonde au serieux nemen." Goed, dan haal ik er een andere kritikus bij. In zijn inaugurale rede konstateerde professor Blom dat de geschiedschrijving van Nederland in de oorlog tot nu toe in het teken heeft gestaan van de politiek-morele begrippen "goed" en "fout". Hoe heeft De Jong op die rede gereageerd? "Ik heb Blom hierover een uitvoerige brief geschreven, en we hebben samen vastgesteld dat de verschillen tussen onze zienswijzen maar marginaal zijn. Een geschiedenis schrijven van bezet Nederland waarin die begrippen niet voorkomen, is een verkrachting van de werkelijkheid. Ik heb het als mijn taak beschouwd een zo gedifferentieerd mogelijk beeld te geven van hoe de volwassen generatie die die periode doorstond, hoe die daar later op terugkeek. Begrippen als «goed» en «fout» zijn niet willekeurig, dat zijn